

Mircea MORARIU

Spectacole-lectură la FITS

Două modificări au marcat în chip benefic a unsprezecea ediție a Secțiunii „Spectacole-lectură“ din cadrul **Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu**, ajuns la a treisprezecea ediție. În primul rând e de semnalat, dar și de lăudat, decizia organizatorilor sibieni de a alege spre citire și dezbateri mai multe texte, de preferință cât mai recente, din spațiul unei anume literaturi. Grație parteneriatului stabilit cu Festivalul *Golden Mask*, despre care ni se spune că ar fi cel mai important festival de teatru din Federația Rusă, anul acesta atenția celor ce au luat parte la respectiva secțiune s-a concentrat mai cu seamă asupra uneia dintre cele mai surprinzătoare și ofertante literaturi dramatice răsăritene. În al doilea rând, e de salutat substanțiala îmbunătățire a calității traducerii textelor, și asta datorită faptului că s-a făcut apel la profesioniști ai domeniului, oameni care nu doar cunosc limba din care traduc, ci sunt familiarizați cu specificul replicii teatrale.

Interesul acordat literaturii dramatice ruse mi se pare a fi cât se poate de justificat. Aveam și până acum indicii că noua dramaturgie produsă în Federația Rusă posedă numeroși centri de interes, confirmați de spectacolele valoroase după *Plastilina* lui Vasili Sigariov, *Terorism* a fraților Oleg și Vladimir Presniakov ori *Orașul* de Evgheni Grișkoveț ce au apărut ca repere esențiale ale stagiunii acum încheiate. Dar iată că acestor nume, a căror valoare e deja confirmată, li se alătură altele, ce impun un alt tip de scriitură prin comparație cu ceea ce credeam a fi specificul slav. Suntem parcă din ce în ce mai departe de dramaturgia aceea sentimentală de bună calitate a vreunui Arbuzov, Zorin ori Ghelman cu care ne familiarizasem grație unor foarte bune spectacole produse în România cu începere din anii '60 ori '70 ai secolului trecut. Suntem, firește, departe și de dramaturgia „glasnostiului“ practică, bunăoară, de Ludmila Razumovskaia, o dramaturgie care, din motive lesne de explicat prin specificitățile comunismului dogmatic practicat la București, nu a avut acces în repertoriile noastre decât după ce „glasnostiul“ din fosta Uniune Sovietică s-a dovedit a fi o experiență eșuată. Alte modalități de scriitură, alte teme, marcate totuși de duritatea trecerii la realitatea postsovietică se impun, unele remarcându-se printr-o modernitate agresivă, adeseori însă validată estetic.

Dintre cele patru piese din noua dramaturgie rusă citite la FITS, preferințele mele se îndreaptă fără ezitare către **Managerul** de Ruslan Malikov și Nikita Denisov (traducere de Magda Achim). Acțiunea se petrece într-o supermodernă companie, probabil multinațională, iar textul valorifică inteligent documentul textual autentic (o parte din replici au fost, după mărturia lui Ruslan Malikov, pur și simplu înregistrate de Nikita Denisov, altele descărcate de pe internet de pe ceea ce se cheamă „umorul de corporație“). **Managerul** e o reușită mostră de teatru-document (*docuteatru*) în care personajele abdică de la condiția lor de ființă umană pentru a deveni simple funcții. **Vreau să fie război** de Anna Ceaika (traducerea: Maria Dinescu) surprinde un moment de criză aproape inexplicabilă din viața tinerei Jenea; „o fetișcană de 20 de ani“, căreia aparent nu-i lipsește nimic – nici banii, nici înțelegerea în cuplu. Dar hrănită excesiv cu filmele glorioase

despre „Marele război pentru apărarea patriei“ și cu megademonstrațiile de 9 Mai, Jenea se simte dezorientată, lipsită de repere într-o lume fără valori, fie ele chiar și cele contrafăcute ale propagandei sovietice și clachează în noaptea în care soțul ei vrea să o poseze după ce a băut un pahar în plus. **Despre femei** de Mihail Baranovski, primul și deocamdată unicul text pentru teatru al unui scenarist de film, (traducerea: Magdalena Boianciu), prezintă istoria banală a doi bărbați trecuți de 40 de ani, părăsiți de neveste, care își îneacă amarul și singurătatea în vodkă și tequilla. Dacă *Managerul* a întrunit aprecieri unanime, **Mutter** de Viaceslav Dumenkov (traducerea: Alioșa Nichita), piesă cât se poate de stranie, a stârnit discuții contradictorii, găsindu-și deopotrivă partizani și adversari pasionați. Piesa e plină de referințe culturale (unele chiar dificil de identificat), fără decodarea căroră e greu să fie înțeleasă, iar în plus surprinde prin totala ruptură dintre cele două acte. Dacă în prima parte avem impresia că ne-am afla în fața unui text cu problematică socială (acțiunea se petrece într-un cămin de bătrâni, unde în mod ciudat camerele sunt mixte), în cea de-a doua acțiunea basculează în abisul uman, astfel încât tot ceea ce până atunci părea simplu și previzibil ia pe neașteptate forma apocalipticului.

O altă dramaturgie străină foarte des frecventată în vremea din urmă de scenele românești e cea irlandeză. Ea și-a găsit locul în Secțiunea „Spectacole-lectură“ de la FITS prin piesa **X-taz** de Gary Duggan (traducerea de Andrei Marinescu, un familiarizat al domeniului). Scriere promițătoare a unui tânăr dramaturg aflat la ora debutului, piesa prezintă momentul de criză concretizat prin experiența primei întâlniri cu drogurile. Discuțiile iscate de text au remarcat strategiile dramaturgice bine controlate (mai cu seamă verbalizarea acelor acțiuni ce surprind momentul experienței halucinante al primului contact cu drogul), dar au determinat și controverse privind felul în care unele cuvinte și expresii care în engleză sunt desemnate, sunt semne zero pot fi traduse în românește, atâta vreme cât în graiul nostru ele au încă o puternică și deloc de nebăgat în seamă conotație sexuală ori pornografică. Păreră mea e că Andrei Marinescu a găsit justa măsură și a reușit să imprime traducerii sale un ritm în absența căruia o posibilă reprezentare ar deveni absolut neinteresantă.

Partea I.

La intrare, fetele impart formulare și roaga sa tie com...
cerându-și scuze pentru harababură. Ne mutăm într-un
sediu nou. Suntem pe picior de plecare.

Scena 1.

LADY BO... (RISOVNA): 1.1 Important trust media angajează
...șagilor de servicii publicitare.

antologia

pieselor prezentate
în secțiunea „spectacole-lectură“

Festivalul
Internațional
de Teatru
de la Sibiu

2006

... și
... nts.
... nior.
... tie la
... tului.
... te.
... otuni

... ană și
... cu exp.
... toCAD.
... Draw.
... controlul
... e. nciduri
... e. piloni.
... oasterea

de fixare...
bannere, reclame pe miltoc...
specificatilor materialelor de productie, exper...
cu polimeri, plexiglas, peicule, mase plastice.
(portofoliul constituie un avantaj)

1.4. Se caută sucitor-de-volan-călcător de pedală autobuz.
Experiență de lucru pe o poziție similară minim 50 de ani. Vârsta
21-49 ani. Obligatoriu cetățenie dublă Rusia+SUA/Marea

Nu a lipsit din programul secțiunii noua dramaturgie românească. Extrem de lungă (are peste 100 de pagini în versiune tipărită), cu un gust al *nemăsurii* care amintește de dramaturgia lui D. R. Popescu, piesa **Cine a câștigat războiul mondial al religiilor?** de Daniel Bănulescu a fost citită doar parțial. Scriitura, îndatorată deopotrivă epicului și liricului, ar avea probabil nevoie de o reordonare, căci acțiunea propriu-zisă, ceea ce se cheamă teatru adevărat, își face apariția doar către mijlocul actului al doilea, cel de-al treilea dezvoltând o chestiune altminteri interesantă. Daniel Bănulescu are știința ridicării unei probleme ce ar putea interesa din punct de vedere dramaturgic. Mai rămâne să descopere *cum* să o traducă în limbaj teatral. **Pantofii lui Lenin**, piesă scrisă de Saviana Stănescu în limba engleză, publicată în volumul *Să epilăm spre Vest*, apărut în 2005 sub egida „Teatrului Imposibil” din Cluj, volum lansat la ediția anterioară a FITS și comentat în nr. 11–12 al revistei *Teatrul azi*, e una despre emigranții din Est, scrisă pentru uzul americanilor. Textul are un ritm trepidant, are substanță dramatică, dezvăluie un cu totul alt mod de a scrie teatru decât cel poetic cu care ne obișnuise autoarea înaintea stabilirii ei în SUA. Dincolo de glazura de senzaționalism (o poveste cu agenți KGB și agenți dubli), sunt de remarcat problemele reale surprinse de piesă, desfășurarea ei cinematografică fără cusur.

Ca în fiecare an, Secțiunea „Spectacole-lectură” de la FITS s-a născut din colaborarea dintre actorii Teatrului Național „Radu Stanca” din Sibiu, coordonați de Virgil Flonda, și Secția română a AICT. Moderatorii dezbaterilor au fost criticii de teatru Ludmila Patlanjoglu, Natalia Stancu, Cristina Modreanu (care s-a ocupat și de pregătirea „părții ruse” a Secțiunii pe care, de altminteri, a apărut-o cu implicare nu întotdeauna critică, într-un fel explicabilă), Crenguța Manea, Adrian Mihalache, Sebastian-Vlad Popa și supraiscălitul. Dar spre deosebire de anii anteriori, textele ce au determinat de cele mai multe ori dezbateri reale, la care au participat nu doar critici, ci și actori, regizori și chiar „persoane civile” au fost tipărite în două volume *hors commerce* de Teatrul-gază și Editura Nemira. Ar fi de dorit ca ele să nu rămână doar într-un raft de bibliotecă, ci să-și afle locul pe scenă.

Teatrul LUNI de la GREEN HOURS

De câțiva ani buni, **Teatrul Lunî de la Green Hours** organizează microstagioni în cadrul Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu. Ediția a XIII-a în care au putut fi urmărite cinci dintre spectacolele aflate în repertoriu, a fost una cât se poate de norocoasă pentru respectivul Teatru. Norocoasă, pentru că a probat adevărul zicerii că norocul ți-l faci singur, ceea ce în teatru se traduce prin dorința de a produce spectacole bune, adevărate. Prin specificul lor nespectaculos, în sensul că nu mizează pe regii baroce ori scenografiile sofisticate, montările în cauză dețin calitatea esențială de a pune în evidență mai cu seamă talentul actorilor, de a verifica posibilitatea acestora de a se confrunta, fără nici un fel de plasă de protecție, cu un public aflat extrem de aproape, nesofisticat, neîmpietrit în convenții și care, atunci când nu îi place ceea ce vede, nu se sfiește să o arate, foindu-se, discutând, aprinzând țigară după țigară, discutând cu vecinii,